

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ОДИН З ЧИННИКІВ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ УКРАЇНИ

Сергієнко Т.І. (м. Запоріжжя)

Анотація

В статті проаналізовані проблеми, які виникають у процесі державного управління, а також запропоновано деякі варіанти їхніх розв'язань; дано аналіз державного управління.

Ключові слова

ДЕРЖАВА, ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ, ДЕРЖАВНЕ БУДІВНИЦТВО, ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ, УПРАВЛІННЯ, ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ, ДЕРЖАВНА ВЛАДА, КЕРІВНИК, СУСПІЛЬСТВО, ЧИННИКИ, КАТЕГОРІЇ, ЕЛЕМЕНТИ, ТЕХНОЛОГІЇ, ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ, КУЛЬТУРА.

Вступ

Становлення Української суверенної держави і формування цивільного суспільства – визначальна риса сучасного соціально-політичного процесу національного відродження. Державотворення України відбувається на базі давніх гуманістичних традицій українського народу. Політичне життя суспільства наповнюється новим змістом, що відрізняється різноманітністю політичних процесів, ускладнюються політичні відносини і політичні зв'язки між людьми та особистістю. Реалії сьогодення диктують необхідність глибокого і всебічного вивчення процесів, які впливають на становлення і розвиток державності та державного управління. Завданням державного управління є не просто фіксація процесів, що відбуваються, а й розкриття тенденцій, перспектив розвитку державотворення, а також розробка шляхів, необхідних для забезпечення ефективних управлінських дій управління суспільними процесами.

На думку В.Полохало, ступінь напрацьованих політологічних концепцій та зібраної наукової інформації в Україні незначна, не тільки на рівні повсякденної свідомості і масових умонастроїв, але й у різних теоретичних конструкціях, створюваних політологами. Усе ще переважає політичне міфотворчество, поширені застарілі стереотипи уявлення. Виходячи з цього, для розвитку сучасного державного управління потрібні два основних фактори:

По-перше – це фактор, зв'язаний із загальними особливостями становлення політичної науки і її інфраструктури, а так само політичного суспільства. По-друге – це асиміляція аналізу застарілих світоглядних і ціннісних критеріїв [2].

Відмітимо, що на сучасному етапі державного будівництва є важливим розвиток державного управління як спеціальної галузі наукового знання. Особлива роль у дослідженні та вивченні державного управління належить зарубіжним та вітчизняним вченим Г. Атаманчуку, В. Афанасьєву, В. Сиренку, Б. Гурне, Б. Лазарєву,

Г. Райту, К. Гаджиєву, А. Панаріну, А. Костіну, Н. Горлач, В. Бебику, В. Пугачову, А. Соловійову, В. Авер'янову, А. Белову, І Бінько, Б. Гаєвському, С. Дубенко, В. Князєву, Б. Кравченко, Г. Лелікову, В. Сіренко, В. Шаповалову, та ін.

Обговорення проблеми

Державне управління є одним з найважливіших і перспективніших напрямів сучасної політичної думки. Довгий час державне управління розвивалося в руслі загальної політологічної традиції, і лише в кінці XIX ст. стала самостійною наукою. В перебігу майже двох тисячоліть – з часу античності аж до XVIII ст. – всі знання про соціальні явища були єдиною цілісною системою. Вже Аристотель надавав вченню про державне управління велике значення. Все суспільне життя, на його думку, укладалося в рамки політичного життя і ставилося на службу державі. Він підкреслював: “...оскільки наука про державу користується рештою наук як засобів і, крім того, законодавчо визначає, які вчинки слід скоювати і від яких утримуватися, то її мета включає, мабуть, цілі інших наук, отже, ця мета і буде вищим благом для людей” [3, 90].

Слід проаналізувати декілька визначень терміна “управління” та “державне управління”. Управління – це перш за все наука, що поєднує в собі як прикладні, так і теоретичні, історичні моменти [4, 88]. Управління виступає як суспільне явище, відпрацьоване і пристосоване людьми для рішення життєвих проблем, має багатогранний характер, складається з різноманітних елементів і взаємозв'язків. Це обумовлено тим, що в управлінні як суб'єктом, так і об'єктом керуючого впливу виступає людина. Впливає і те, що управління органічно включене в механізми взаємодії природи, людини та суспільства. У філософській літературі (К.Поппер, К.Ясперс і ін.) управління аналізується з погляду прояву в ньому сутнісних самокерованих властивостей суспільства. Воно визнано історичним феноменом, що містить і переломлює в собі багато діалектичних закономірностей природи, суспільства і мислення. Положення і висновки філософської думки створюють методологічну і світоглядну основу наукового пізнання і практичного удосконалювання управління, сприяють орієнтації творчих пошуків. У філософському енциклопедичному словнику, категорія “управління” розуміється як елемент, функція організованих систем різної природи, яка забезпечує збереження їх визначеної структури, підтримання режиму діяльності, реалізацію програми цілі, діяльності [5]. При визначенні поняття “управління” використовуються загальний, функціональний, процесуальний і суб'єктивно-об'єктний підходи [6, 8-9]. Суб'єктом управління – виступає система, яка є організацією, збудованою відповідно до принципу ієрархії.

Найчастіше державне управління трактується, розуміється і визначається з правової точки зору. Зрозуміло, що управління,

звичайно зв'язане з владою. Виходить, у ньому виявляються політичні аспекти, що характеризують можливості управління в розподілі цінностей і упорядкуванні суспільних процесів. Управління взаємодіє з правом, здобуває в багатьох випадках правову форму, використовує силу права, здійснюється у встановлених правових процедурах. Правові аспекти управління принципові для практики управління, оскільки їхнє незнання перетворює часто управлінські рішення і дії в незначні. У керуванні здійснюються різноманітні види людської праці, використовуються відповідні знаряддя і засоби праці.

Проте, управлінські структури і процеси дають підстави для їх аналізу під іншою точкою зору. Державне управління, на думку Швець О.Є., - це цілеспрямована, організуюче-регулююча дія держави на суспільні процеси, свідомість, поведінку і діяльність людей. В традиційній же схемі трьох властей державне управління трактується як виконавча влада [7, 162].

Важливі аспекти управління розкриті вченими соціологами (К.Маркс, М.Вебер, Т.Веблен, Д.Бернхем і ін.), що довели глибокі корелятивні залежності між станом управління і рівнем упорядкованості суспільних процесів. Тут і двоїстий характер управління; і концепція “ідеальної” управлінської бюрократії — загальної теорії адміністративного управління; і ототожнення управління з автоматизованим регулюванням у машинно-технологічних системах, що привело до технократичних підходів в управлінні і їхнього модифікування в уявленнях про інформаційний чи технотронном суспільствах; і ідеї про становлення класу менеджерів, і багато чого іншого, що відбиває реальні зміни, що відбувалися в управлінні протягом останніх двох століть.

Атаманчук Г.В., зазначає, що комплексний і багатогранний характер управління породжує теоретичні посилки, які необхідно враховувати при дослідженні і науковому описі різних його елементів, сторін, їхніх взаємозв'язків і проявів. По-перше, кожен підхід до управління будь то філософський, політичний, історичний, ідеологічний, юридичний, економічний, соціально-психологічний, праксеологічний, інформаційний, педагогічний несе в собі пізнавальний зміст, “охоплює” і висвітлює якусь особливу грань, сторону цього складного суспільного явища. По-друге, кожен аспект дослідження виконує свою пізнавальну функцію і їх не слід протиставляти один одному, підкреслювати один аспект і принижувати інший, вважати один справедливим, а інший аспектом помилковим. Тільки рівноправність і глибина різних аспектів дослідження здатні наближати нас до істини. І, по-третє, єдність сутності управління припускає все-таки, що різні аспекти дослідження управління, виявлені ними різні його елементи, сторони і грані повинні бути між собою логічно погоджені, співвідноситися із сутністю управління, відбивати і характеризувати саме управління, а не щось

інше, близьке до нього чи схоже на нього. Це особливо актуально для практики управління, у якій управління виявляє себе як складна цілісність у всіх багатстві своїх елементів і їхніх властивостей. Не випадково найбільші труднощі державне управління викликає не в пізнанні, а в застосуванні на практиці [8].

На думку, Атаманчука Г.В., велике значення для усвідомлення сутності управління і його практичного використання мають економічні дослідження. Саме зусиллями насамперед економістів був закладений менеджмент — теорія управління бізнесом, підприємництвом, виробництвом, послугами. Синтез економічних і технологічних знань, здійснений Г.Фордом, Ф.Тейлором, Г.Емерсоном, А.Файолем і іншими відомими вченими, став фактично тим поштовхом, що поступово привів до становлення тієї системи знань, що у наші дні ми називаємо “теорією управління”. В управлінні завжди задіяні люди зі своїми інтересами, цілями, ідеалами, цінностями, волею, мотивами, установками й іншими психологічними елементами. Часто саме ці суб’єктивні елементи відіграють вирішальну роль в управлінні, визначають його зміст, форму і результативність. Акцент на психологічних аспектах управління, ініційований ідеями психоаналізу (З.Фрейд), дозволив приступити до пізнання управління як дуже складного й актуального механізму психологічної взаємодії людей. Були розкриті джерела і форми індивідуальної, колективної і загальної домінуючої волі, обґрунтовані структури і процедури узгодження інтересів і життєвих орієнтації (компроміс, консенсус, конфліктологія і т.д.), сформувалися різні по вихідних посилках концепції “людських відносин”. Почалася розробка психологічної теорії рішень (Ю.Козелецький). Зрозуміло, що тільки знання й врахування різноманіття і “таїнства” людської свідомості створюють умови для дійсно раціонального й ефективного управління.

Управління, сутність якого має тривалу історію становлення, розвитку і практичної дії. Історичний аспект управління містить величезне теоретичне і практичне знання, тому що дозволяє побачити місце і роль управління в різних типах людської цивілізації (А. Дж. Тойнбі) і при рішенні соціальних, релігійних і національних проблем (М. Карамзін, С. Соловйов, М. Михайлівський). Саме історичний аналіз найбільше свідчить про те, що управління завжди — у різних історичні епохи й у різних національних культурах — відрізнялося складним, багатогранним характером.

Але, перш ніж почати детальний розгляд різних аспектів державного управління, важливо зрозуміти, як воно здійснюється в Україні і яку воно має структуру. Державне управління - це система політичної влади. Звичайно, держава має свої установи на всій території країни. Але за централізованої системи органи місцевого

самоврядування не ухвалюють самостійних рішень. Схематично головні функції державного управління можна поділити на 4 категорії:

1. *Функції верховної влади*: оборона і економічна мобілізація нації, підготовка і проведення бойових операцій, можлива участь військ у підтриманні порядку в періоди суспільних катаклізмів; підтримання зовнішніх зв'язків: представництво уряду за кордоном, захист прав своїх громадян, ведення дипломатичних переговорів; поліцейна служба: захист осіб і майна, запобігання злочинам і правопорушенням, охорона громадянських прав, політична поліція, постачання уряду політичною інформацією; судочинство, цивільне і кримінальне; громадянський стан; стосунки з релігійними установами; функціонування політичних інституцій: організація та матеріальне забезпечення національних і місцевих виборів, функціонування державного та місцевих парламентів; регламентація засобів інформації.

2. *Економічні функції*: державні прерогативи в галузі грошового обігу і грошова емісія, контроль за грошовою масою; запровадження обмінних курсів; діяльність у галузях прикладних досліджень у різних секторах економічного життя.

3. *Соціальні функції*: діяльність у галузі охорони здоров'я та гігієни: медичного догляду; контроль за якістю харчової, фармацевтичної продукції; діяльність у галузі житла та урбанізації: допомога в побудові нових помешкань, налагодження старого житлового фонду, перерозподіл житлоплощі, обладнання комунальних служб; захист прав і інтересів найманих робітників; дотримання трудового законодавства, організація ринку праці; перерозподіл прибутків; поліпшення природного середовища.

4. *Освітні і культурні функції*: дослідження в галузі фундаментальних наук; загальна, технічна, мистецька освіти; спортивне виховання дітей; підвищення кваліфікації працівників, організація дозвілля і спортивних змагань; мистецтво і культура; підтримка створення, розповсюдження й охорони вітчизняного набутку.

Таким чином, перелік вищезгаданих функцій, показує, як непросто задовільно їх класифікувати та дає уявлення про обсяг, складність та розмаїття служб державного управління [9, 48-49].

Звертаючись до проблеми державного будівництва, сьогодні представляє особливе значення в оновленні уявлення про державу, владу, управління, осмислення нових підходів до проблеми стабілізації суспільно-політичної системи. Звернемо увагу ще на одну категоріальну особливість, яку визначили В. Бакуменко, В. Князєв та Ю. Сурмін, на зміст терміна "державне управління" який можна інтерпретувати за допомогою двох термінів: "управління державою" і "управління держави", перший термін охоплює весь зміст управлінських процесів, явищ держави; другий - охоплює управління

всіма об'єктами і процесами в суспільстві, де держава виступає як суб'єкт діяльності, а його об'єктом виступає суспільство. В енциклопедичному словнику державне управління визначається як сукупність способів, засобів і механізмів, за допомогою яких державні органи здійснюють організоване забезпечення впорядкованості, стабільності політичного життя суспільства і держави. Розвиток системи державного управління відбувається на основі принципу розподілу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, а також принципу єдності і специфічності інтересів центру і регіонів [10, 525]. Важливі також і самі базові категорії "держава" і "управління" які також, характеризуються неоднозначно.

Ще складніша проблема визначення терміну "держави", при визначенні якого важно спиратися на організаційний, інституційний, правовий та інші підходи. Держава – базовий інститут політичної системи, організації суспільства, створений для забезпечення життєдіяльності суспільства в цілому і здійснення політичної влади домінуючою частиною населення в соціально неоднорідному суспільстві з метою збереження його цілісності, безперечного існування, задоволення загально соціальних потреб [11, 346]. Отже, визначення категорії державного управління є однією з найважливіших наукових проблем.

Таким чином, з вищесказаного випливає, що державне управління – цілеспрямована, організуюче-регулююча дія держави (через систему її органів і посадовців в них) на суспільні процеси, свідомість, поведінку і діяльність людей. Вона здійснюється в межах суб'єктивного чинника (суспільства) і є управляючою дією одних людей, організованих у владні структури, на інших, головним чином зайнятих в сферах відтворювання матеріальних, соціальних і духовних продуктів (споживацьких цінностей). Місце і роль державного управління в суспільстві визначаються тим, що воно: а) в своєму здійсненні спирається на владу – організовану силу суспільства, здібну до примушення; б) поширює свій вплив на все суспільство, піддаючи управляючим діям його найважливіші, "вузлові" процеси, явища і взаємозв'язки; в) діє системно, оскільки сполучає функціонування двох складних структур – державного апарату управління і публічних (значущих для всіх) проявів суспільства.

У широкому значенні система державного управління включає: суб'єкт управління (управляючу систему) – взаємодію – суспільну систему (керовану життєдіяльність). В цій системі суб'єкт управління визначає державно-владний характер і переважно правову форму взаємодій, а суспільство формує зміст взаємодії, яка в свою чергу виступає поєднанням закономірностей, потреб і інтересів суспільної системи і можливостей суб'єкта управління. Тому державне управління завжди повинне бути пов'язано з суспільством, і відображати його запити в управлінні. У вузькому значенні система

державного управління представляється у такому вигляді: суб'єкт управління – дії – керовані об'єкти, коли дії вичленяють з взаємодії, беруться як "готові", а в суспільстві виділяються ті його сторони, елементи, взаємозв'язки, які підлягають державно-управляючим діям і тим самим перетворюються на керовані об'єкти. Стан будь-якого суспільства глибоко залежить від рівня державного управління [12, 123].

Державне управління, на думку Г.Райта, діє у складному середовищі політичних, економічних та соціальних сил. Тому слід дати визначення терміну культури та її зв'язку з галуззю державного управління. Культура — це переважно неписані вірування, оцінки і прийняті правила, за допомогою яких люди оцінюють поведінку один одного в суспільстві. Але, не можна робити широкі узагальнення щодо культурної поведінки, сподіваючись, що вони точно характеризуватимуть усіх людей у певній культурі. В кожному суспільстві є велика кількість культур чи субкультур, які справляють позитивний чи негативний вплив. Культура складається з багатьох розмаїтих впливів на суспільство. Із впливом культури ототожнюються п'ять чинників:

1) технологія: знаряддя виробництва, які суспільство чи люди використовують для досягнення своєї мети;

2) економіка: система, де товари, послуги та багатства резервуються й розподіляються;

3) соціальні організації: індивідуальні чи групові взаємини, які зв'язують людей;

4) релігія: вірування, які стосуються змісту життя і смерті;

5) символізм: образи чи засоби спілкування, які за допомогою мови, літератури, історії та персоналій пробуджують спільні почуття і її чинники чи впливи формують культуру народу.

Взаємодія та постійні зміни культурних позицій за нової історії ще більше ускладнюють визначення культури, а широкі узагальнення стають ще менш точними. Отже, управління, як державне, так і приватне, має зазнавати впливу з боку культурних цінностей. Державне управління ґрунтується на загальних цінностях, які беруть свій початок із культурних та бюрократичних джерел [13, 20-25].

Згідно з історичними даними, відомо, що витoki української демократичної державності простежуються з Давньоруської держави. Саме на цьому етапі було започатковано такий важливий республіканський принцип державного правління як принцип народовладдя, що знайшов свій конкретний прояв у функціонуванні віче, яке стало прототипом сучасного парламенту. У часи Галицько-Волинського князівства продовжували функціонувати основні інститути державної влади. Новою соціальною силою наступного етапу українського державотворення виступило українське козацтво, яке створило свою військово-політичну організацію – Запорізьку Січ.

Боротьба за відновлення держави в Україні на засадах загальнолюдських цінностей і гуманізму відобразилась в Українській Народній Республіці вже за новітнього часу. Правоприємницею Української Народної Республіки стала нова Україна, відроджена 24 серпня 1991 р. Таким чином, державотворчий процес в Україні мав кілька етапів – Древньоруська держава, Галицько-Волинське князівство, козаччина і гетьманщина, Українська Народна Республіка (1917-1929 рр.), сучасна вільна і незалежна Україна [14, 10-11].

Отже, управління як діяльність існувало протягом усієї нашої історії. Можна сказати, що управління існувало певною мірою відтоді, як у людей виникла потреба спільної праці. Коли треба було збирати податки, створювати армію, годувати людей, які самі не виробляли харчі, тоді постала певна форма управлінської діяльності. Глибокий перелом у свідомість державного управління наступив під впливом другої світової війни. На розвиток державного управління вплинуло не стільки радянське одержавлення, а використання гнучких механізмів взаємодії державної і ринкової економіки. Наприкінці ХХ ст. людство вступило в якісно новий період свого розвитку, коли погляд у минуле мало що дає. У ХХІ ст. об'єктивні умови людству диктують нові форми мислення, поведження і співробітництва людей. Зміна в Україні може наступити тільки у випадку нового підходу до управління. Саме управління, як це відбулося в інших країнах, може відігравати випереджальну роль і почати тягти в інтелектуальному сенсі суспільство за собою. Ситуація в нашій державі поступово змінюється на краще. За останні чотирнадцять років опубліковано дослідження, які ні в чому не поступаються західним; створено дослідні центри; більше того, наука управління посіла офіційне місце в програмах правничих факультетів та інститутів політології.

Необхідність осмислення аспектів державного управління обумовлено особливостями історичного етапу розвитку державності в Україні. Країна поступово долає етап перехідного “хаосу”, невизначеності в характеристиках управління. Тому, сьогоднішній стан державного управління в Україні характеризується тим, що як стратегічна мета його розвитку виступає досягнення системної цілісності. Разом з цим йде інтенсивний процес становлення системи місцевого самоврядування, яка якісно відрізняється від державного управління більшою свободою і значною роллю членів територіальних громад в управлінні своїми справами. Іншими словами відбувається паралельне становлення двох взаємозв'язаних систем влади, які по суті визначають майбутнє України завдяки взаємодії один з одним.

Разом з тим процеси розвитку породжують значний комплекс проблем державного будівництва. Сурмін Ю.П. виділяє десять основних проблемних питань в теорії державного управління:

- формування мети державного управління;
- визначення поняття об'єкт державного управління;

- визначення інформації про процеси в системі державного управління;
- вибір управлінських дій, певні форми державного управління (укази, розпорядження, накази);
- визначення обмежень щодо сфери допустимого стану об'єкту управління;
- визначення показників якості державного управління;
- облік впливу зовнішнього середовища і умов функціонування системи державного управління;
- напрацювання методів аналізу процесів в системі державного управління;
- розробка принципів державного управління;
- розробка методів синтезу державного управління [15, 85].

На думку Василенко І., можна виділити декілька проблем з якими сьогодні стикається державне управління. По-перше, це проблема організації державного управління на різних рівнях: національному, регіональному і місцевому. Сюди можна віднести розробку загальної теорії державних організацій, проблем централізації і децентралізації, функцій апарату державного управління на різних рівнях, координації державного управління як цілісної системи. По-друге, - підготовка і рекрутування управлінських кадрів. Сюди відноситься структура штатного складу урядовців державного апарату, управління персоналом державних організацій, вимоги до менталітету і стилю роботи професійних державних службовців, проблема лідерства, політичної культури, проблема боротьби з бюрократизмом і корупцією. По-третє, проблема техніки державного адміністрування. Ця група проблем включає розробку теорії ухвалення державних рішень, політичного прогнозування, методів адміністративно-державного управління в кризових і конфліктних ситуаціях, технології взаємостосунків державної адміністрації і засобів масової інформації [16, 94].

Отже, державне управління відіграє величезну роль у державотворчому процесі. Ця роль постійно зростає, збільшуються масштаби господарського і соціально-культурного будівництва, більш складними стають його задачі, підсилюється їхня взаємозалежність. Суспільний розвиток, прискорення науково-технічного прогресу висуває перед державним управлінням необхідність виконання нових функцій. У зв'язку з підвищенням ролі державного управління особливого значення набувають питання його удосконалювання та підвищення ефективності. І на четверте місце висувається не менш важлива проблема методів управлінської діяльності. Проблема методів безпосередньо зв'язана з більш загальною проблемою — співвідношенням цілей і засобів їхнього досягнення. Для державного управління вона має особливо велике значення. Але перш ніж говорити, необхідно усвідомити, про які методи йде мова, з чого

складаються методи управлінської діяльності. Державне управління як особливий вид державної діяльності користується, і загальними методами, і методами, властивими тільки йому. При цьому загальні методи здобувають у даній сфері специфічний характер, що впливає з особливостей державного управління. У розробку проблеми методів державного управління значний внесок був внесений марксистсько-ленінською теорією держави і права і розвинутою на її основі наукою радянського адміністративного права [17,5-11]. Серйозних досліджень в свою чергу вимагає п'ята проблема - проблема норм у державному управлінні. Ця проблема обумовлена саме молодістю української державності, коли старі норми зруйновані та загублені, а нові ще не встигли сформуватися і закріпитися. А для розвитку державного управління не вистачає саме норм як галузі наукового дослідження.

Отже, на розвиток державного управління впливають різноманітні фактори, які можна поділити на групи. Перша група чинників, потребує вдосконалення управління державою, та підвищення ефективності державного будівництва. Друга група, вимагає вивчення накопиченого історичного досвіду та використання в державному управлінні. Чинники третьої групи, вимагають удосконалення самого державного управління [18, 65-70]. Наступна група відповідає за культурний рівень політичної та управлінської еліти. У п'яту групу, можна віднести ціннісні чинники, що виражаються, у визнанні в українському суспільстві високої цінності ідеї держави, прагненні гуманізувати це суспільство [19, 18-20].

Недостатній розвиток державного управління не задовольняє ні потреби практики державотворення, ні взагалі державного управління. Прикладним інструментом для вирішення проблем державного управління є аналіз. Етапами аналізу державного управління є збір та узагальнення інформації про події державотворення, процеси, порівняння з іншими подіями, виявлення аналогій, причинно-наслідкових зв'язків, залежностей, оцінка явищ державотворення з можливих наслідків від прийнятих рішень, дій, кроків, політичних акцій. У системі аналізу державного управління використовуються загальні, загально-логічні, емпіричні методи дослідження. Встановлення зворотних зв'язків має важливе значення для державного управління [20]. Розглядаючи державне управління в аспекті її всебічного аналізу, слід дати визначення самого аналізу. Передовсім аналіз вважається прикладною дисципліною через використання методик ситуативно-аргументованих відповідей на суспільні запити та обговорення, творчий розвиток, критичний підхід і комунікативність інформації. Водночас аналіз державного управління – це професійна робота щодо послідовно-систематичного аналітичного процесу, необхідного для суспільного розвитку. Таким чином, державне управління – це “набір цінностей, цілей та знарядь,

пов'язаних з визначенням суспільних проблем, що вимагають уваги" [21, 54-90].

Висновки

Підводячи підсумок, відмітимо, що державне управління як наука швидко розширюється особливо в останні десятиліття. Виникають складні, безпрецедентні проблеми, зв'язані з технікою дослідження. Державне управління виконує важливу роль в процесі розвитку сучасного суспільства. Велика кількість проблем розв'язуються сьогодні на урядовому рівні, і від уміння адміністрації провести в життя політику уряду залежить, динаміка національного розвитку. Проблема державного управління у нас почали вивчати ще в роки перебудови. Отже, і в теоретичному, і в практичному плані проблема державного управління і сьогодні лишається актуальною.

Сучасне державне управління повинне бути направлено на якнайкраще виконання задач державного значення, мати чітко поставлені цілі і прагнути до їх досягнення, оптимізувати ресурси, мотивувати державних службовців, прагнути до виконання високоякісної роботи, а також орієнтуватися на суспільство і збереження навколишнього середовища. Практичне здійснення ефективного процесу державного управління залежить від соціальних умов, в яких воно відбувається, а соціальні умови, у свою чергу, головним образом залежать від матеріального забезпечення суспільства в цілому. Також необхідна модернізація управлінського курсу з урахуванням української ментальності, консолідації української нації та інтеграції всіх сфер суспільного життя. На думку Воронкової В.Г., „для досягнення ефективності управління важливо упровадити в практику такі поняття, як „людська цінність”, „соціальна відповідальність”, „мотивація”. Головна задача управління – збільшити вірогідність вибору кращого напряму діяльності в заданих умовах, бо від цього вибору залежить наше майбутнє„ [22].

Для створення нового державного управління в Україні необхідно зрозуміти суть управління в ринковій системі, його особливості, властивості, побачити відмінності від управління в умовах адміністративно-командної системи. Необхідна розробка і упровадження ефективніших управлінських структур, технологій і зразків поведінки. Головною метою держави при оновленні державного управління – повинне стати підвищення відвертості по відношенню до громадян, прискорення управлінських процесів, економічне рішення задач, підвищення мобільності державних службовців. При цьому необхідно в першу чергу враховувати соціально-політичну ситуацію в країні, економічний режим, форми державного управління, що історично склалися, національні і культурні особливості, а так само традиції національностей які проживають на території нашої держави.

Отже, яким б не були останні тринадцять років, вони залишилися здобутком минулого. В свою чергу вони допомогли нам оцінити та зрозуміти переваги, недоліки та способи управління без яких ми не зможемо рухатися вперед. Потрібна регіоналізація реформ управління політичної діяльності суспільства, що дозволить Україні реально встати на шлях політичної трансформації суспільства, в якому держава виконує перш за все функцію захисту прав людей і створює умови для організації задоволення їх загальних потреб. Це дозволить реально встати на шлях перетворення посттоталітарного суспільства в суспільство громадянського типа, в якому функціонує ринкова економіка і правова держава. Творення нової України зумовлює постійну потребу в теоретичному осмисленні й наданні будівничим силам наукового інструментарію в державному управлінні, за допомогою якого тільки й може бути досить ефективними процес цього творення. Особливе навантаження лягає на державне управління, тому потрібно осмислювати політичне життя, політичні відносини, політичну діяльність в Україні, оскільки саме з цим пов'язані основні реформаційні процеси і саме вони є одним з найефективніших елементів в українській самоорганізації. Гарантії майбутнього в Україні будуть тільки тоді, коли в країні вдасться створити і привести в рух всі механізми державного управління. Саме рішення цієї задачі є ключовою ланкою реалізації українського проекту

Джерела

1. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки: Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: Інформ. – вид. центр Держкомстату України, 2002. – 72с.
2. Полохало В. Политология посткоммунистических обществ в Украине и России. К методологии политического анализа. // Полис. – 1998. - № 3. – С. 7-15
3. Василенко И.А. Административно-государственное управление как наука. // Социс, 1993. - № 8. – С. 88-95
4. Курков Н.В. Наука управления. // Социс, 1993. - № 8. – С. 88
5. Философский энциклопедический словарь. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983. – 704 с.
6. Державне управління і менеджмент: Навч. посібник у таблицях і схемах / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Г.С. Одінцова. – Х.: ХРІДУ УАДУ, 2002. – 492 с.
7. Швець Е.Е. Парадигма государственного управления: современная коррекция // Нова парадигма. – Запоріжжя: ЗДУ, 2000. - № 15. – С. 162-168
8. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления. Курс лекций. – Г.: Юридическая литература, 1997. – 400 с.

9. Аксьонова Г.В. Соціальна функція як одна з головних складових державного управління // Соціальні аспекти державотворення. Матеріали республіканської наукової конференції. Запоріжжя, жовтень, 1996. – С. 48-49
10. Человек и общество: Краткий энциклопедический словарь – справочник (политология) / Отв. ред. Борисов Ю.С., науч. ред. Коротец И.Д. Ростов-на-Дону; из-во «Феникс», 1997. – 608с.
11. Політологія: посібник для студентів вузів / За ред. О.В. Бабкіної, В.П. Горбатенко. – Київ: Видавничий центр “Академія”, 1998.
12. Государственное и муниципальное управление: справочник. – М.: «Издательство Магистр», 1997. – 496 с.
13. Райт. Г. Державне управління / Переклад з англійської В.Івашка, О. Коваленка, С.Соколик. – К.: Основи, 1994. – 191с.
14. Орленко В.І. До питання про етапи формування української державності // Тези доповідей республіканської науково-практичної конференції., Запоріжжя, 1993. – С. 10-11
15. Сурмин Ю.П. Системные аспекты государственного управления и местного самоуправления // Нова парадигма, Запоріжжя. – 2003. - № 29. – С. 84-101
16. Василенко И.А. Административно-государственное управление как наука. // Социс, 1993. - № 8. – С. 88-95
17. Советское административное право. Методы и формы государственного управления / Под ред. Ю.М. Козлова, Б.М.Лазарева, А.Е. Лунева, М.И. Пискот. – М.: «Юрид. лит.», 1977. – 336 с.
18. Гурне Б. Державне управління / Пер. з фр. В. Шовкуна. – К.: Основи, 1993. – 165с.
19. Політологія: наука про політику / За загальною редакцією проф. В.Г. Кремень, проф. М.І.Горлач. – Київ–Харків: “Єдинорог”, 2002. –640с. – С. 18-20.
20. Кучеренко О.О. Методологічні засади аналізу державної політики // Збірник наукових праць Української Академії державного управління при Президенті України. – 2001. - № 1. – С. 471-482
21. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. – К.: Основи, 2002. – 750 с.
22. Воронкова В.Г. Управление как единый социальный организм // Нова парадигма. – Запоріжжя: ЗДУ, 1999.

Стаття надійшла 22.02.2005 р.